

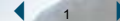

BMGE

KÜLÖNLEGES MEGMUNKÁLÁSOK

HSM	LBM	LOM	EDM	CHM
UPM	EBM	SLA	WEDM	ECM
MAM HDM	WJM AJM	SLS	WEDG	ECG
CVD PVD	USM	FDM	PEDM	ECP

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

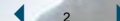

BMGE

Különleges megmunkálások indokoltsága

- ◆ A megmunkált anyag keménysége, szilárdsága túlságosan nagy.
- ◆ A munkadarab túlságosan rugalmas vagy karcsú ahhoz, hogy elviselje a forgácsolás közben fellépő erőket.
- ◆ Összetett bonyolult alakzatot kell megmunkálni (külső, belső).
- ◆ Hő keletkezése, felületi hőmérséklet növekedése nem megengedett.
- ◆ Maradó feszültség nem keletkezhet.
- ◆ Felületi minőség igénye nem kielégítő.
- ◆ Pontosság nem kielégítő.

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

UP esztergálás

BMGE

- Hűtést nem igényel – köszörülési iszap nincs
- Kisebb ráhagyás – anyagtakarékos
- Kovácsolási hőt felhasználva edzik – energiatakarékos
- Egy él dolgozik – kis deformáció, nagy pontosság
- Nagy anyagválasztási sebesség
- Jó felületminőség
- Egyszerű szerszámmal bonyolult profilt lehet gyártani

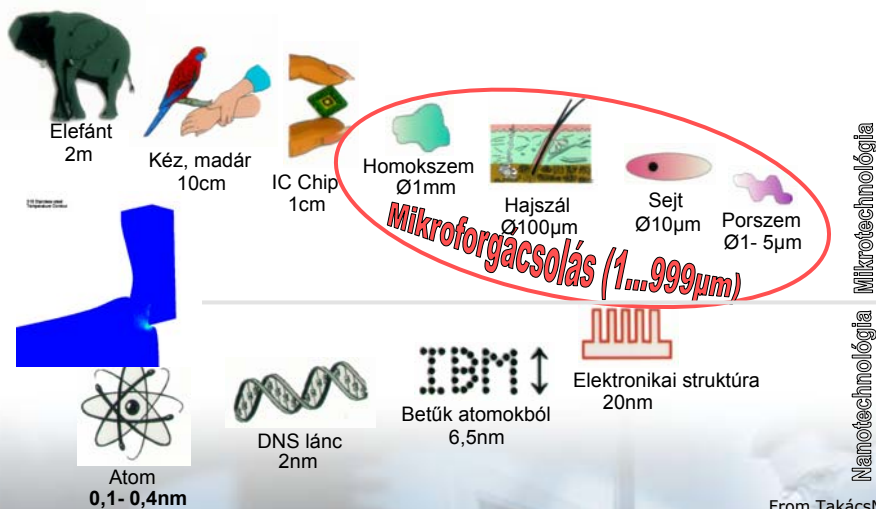
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

7

Mikroforgácsolás

BMGE

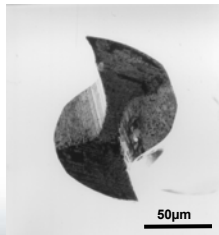
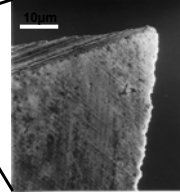
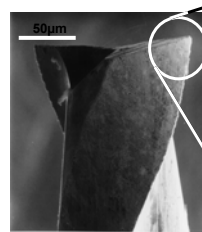
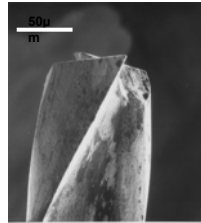
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

8

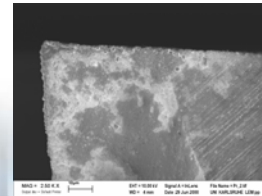

Mikromarás

BMGE

- Keményfém: WC-Co, mikroszemcsés, 2 élű, bevonat nélküli szerszámok
- Többféle gyártmány elérhető (Magafor, HAM, Jabro Tools, Kobelco, Gloor), min $\varnothing 100\mu\text{m}$
- Élezési problémák
- Éllekerekítési sugár: 3-5 μm
- Éltartam = élettartam

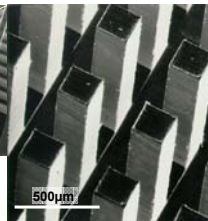
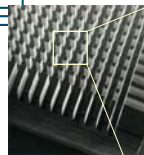
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

9 From TakácsM

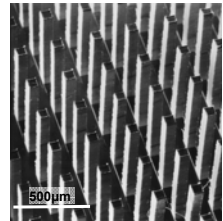

Mikromarási példák

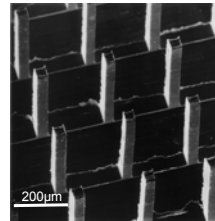
BMGE

200x200x1000 μm

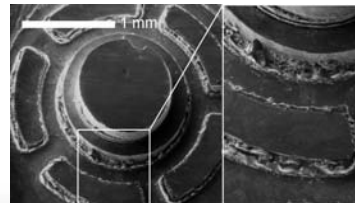

100x100x1000 μm

50x50x500 μm

- Kedvező optikai benyomás
- Jó felületi minőség ($R_z = \text{ca. } 1\mu\text{m}$)
- l/d viszony = 10
- Egyenes oszlopok
- Sorjaképződés, eltávolítása pl. elektrokémiai polírozással
- Felhasználási példa: mikroméretű fröccsszerszám

Paraméterek: $\varnothing 150\mu\text{m}$
 Ck45 V300 (HRC 51)
 $v_c = 30\text{m/min}$, $f_z = 1\mu\text{m}$, $a_p = 5\mu\text{m}$
 Kb. 3 óra

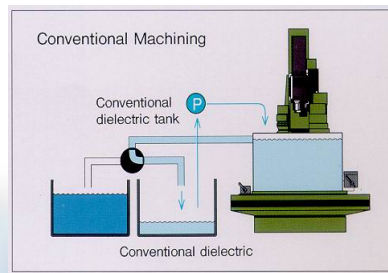
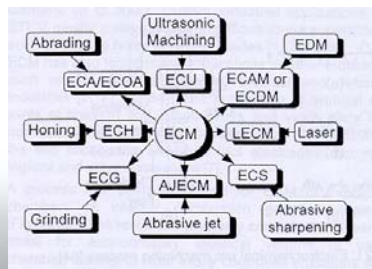
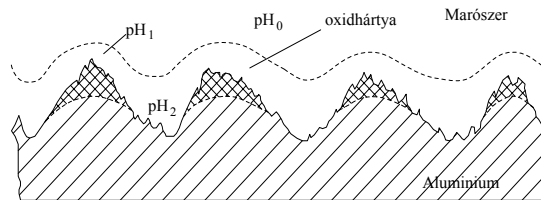
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

10

KÉMIAI MEGMUNKÁLÁSOK

BMGE

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

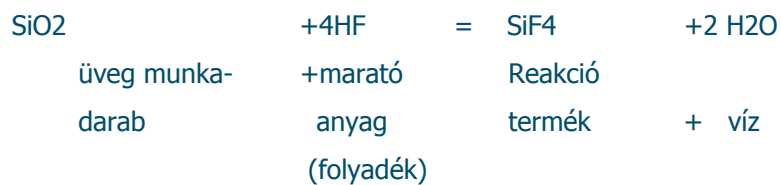
11

Üveg maratása

BMGE

Az üveg maratásakor lejátszódó vegyi reakció

Az üveg és a hidrogénfluorid reakciójaként folyékony szilíciumtetrafluorid és víz keletkezik. Az üvegnek azon felületeit, amelyeket nem akarunk maratni, el kell takarni. Takaráshoz viaszt, vagy parafint használnak.

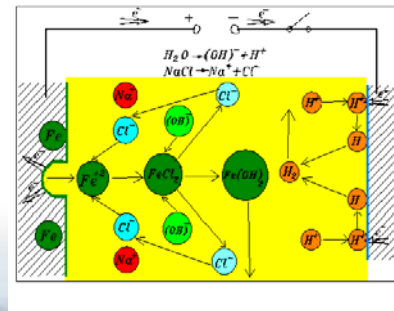
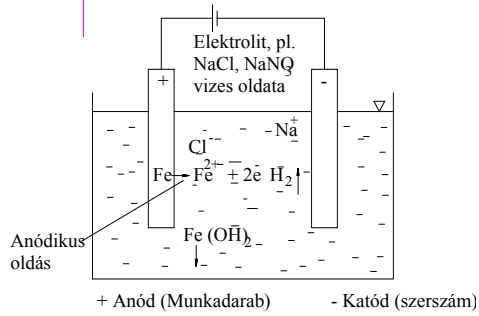
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

12

ELEKTROKÉMIAI MEGMUNKÁLÁSOK

BMGE

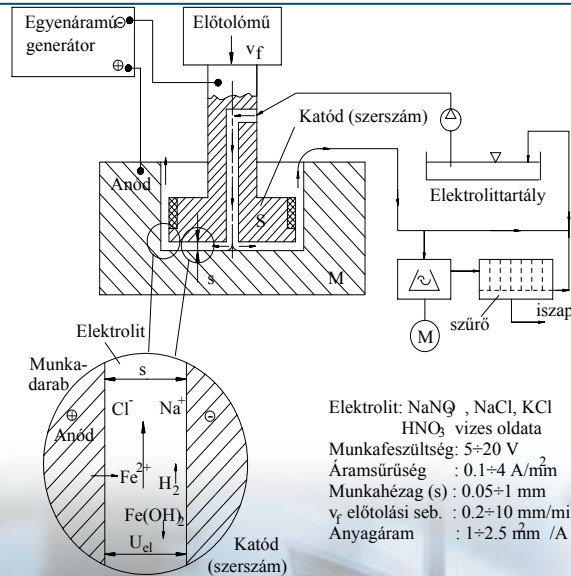

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

Elektrokémiai süllyesztés

BMGE

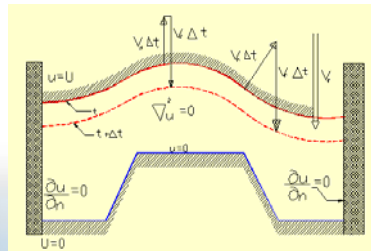
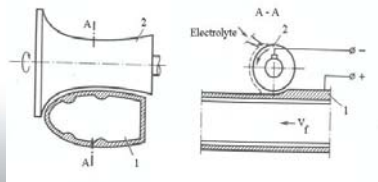
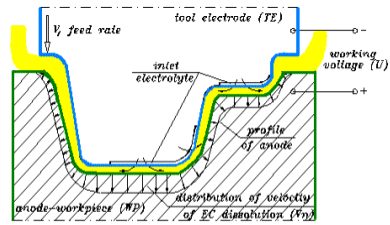
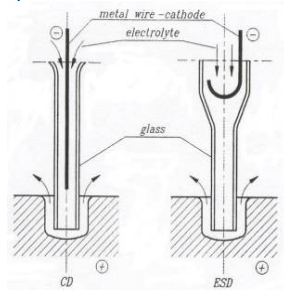

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

A munkarés

BMGE

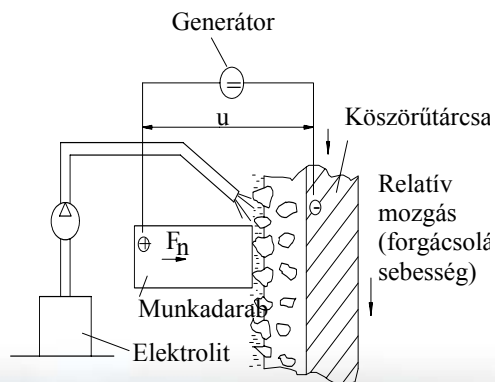

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

Elektrokémiai köszörülés

BMGE

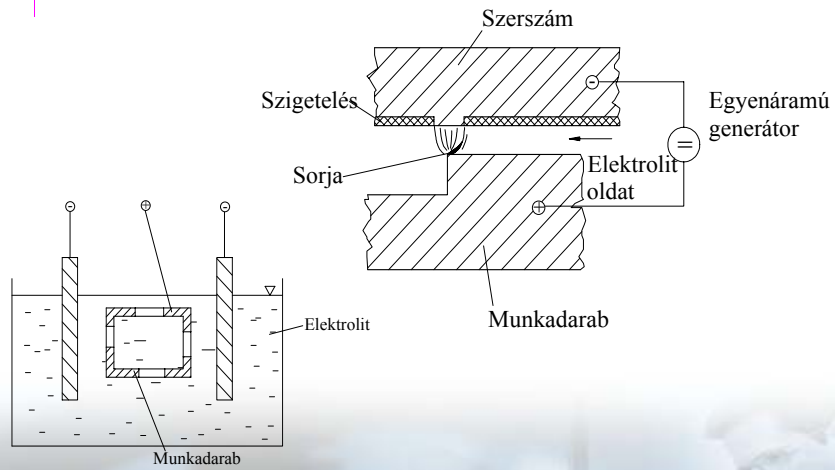
- Elektrolit : NaNO3, NaCl vizes oldata
- Szerszám: Gyémántszemcsés korong fém (vezető) kötéssel
- Munkafeszültség : 5÷15 V
- Áramsűrűség : 0.5÷2 A/mm²
- Szorítónyomás : 2÷12daN/cm²
- Köszörülési seb.: 20÷30 m/s

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

Elektrokémiai polírozás

BMGE

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

17

ECM alkalmazások

BMGE

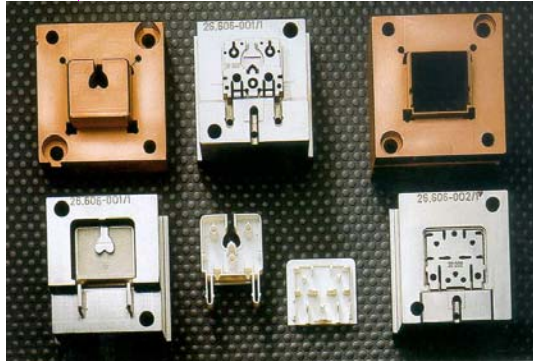
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

18

SZIKRAFORGÁCSOLÁS

BMGE

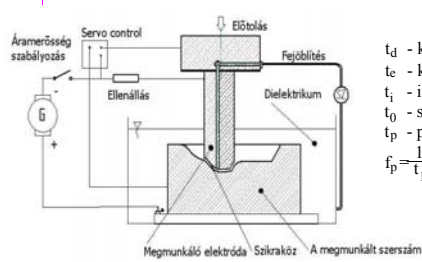

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

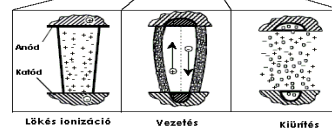
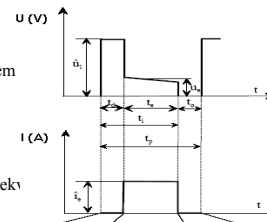

Szikraforgácsolás elve

BMGE

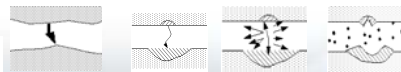
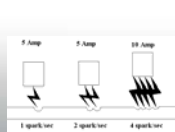

- t_d - kislési késedelem
- t_e - kislési idő
- t_i - impulzusidő
- t_0 - szünetidő
- t_p - periódusidő
- $f_p = \frac{1}{t_p}$ - követési frekv

Az anyagleválasztási sebességet befolyásoló folyamat paraméterek:

- impulzus feszültség (U_e),
- áramerősség (U_e, I_e),
- impulzusfrekvencia (f_p)
- szünetidő (t_0)

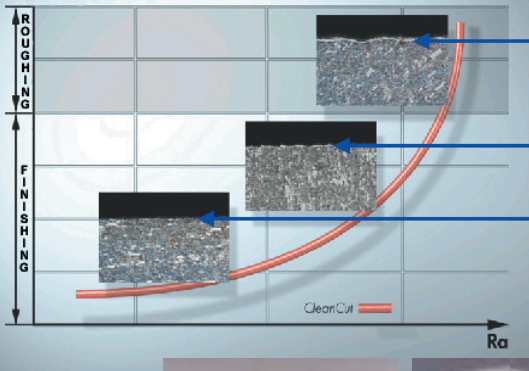

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

Felületi réteg problémája

BI

Nagyolás után az átolvasztott réteg vastagsága ≥ 10 mikron

Egy simítás után az átolvasztott réteg vastagsága ≤ 5 mikron

4 simítás után az átolvasztott réteg vastagsága ≤ 1 mikron

Átolvasztott réteg
Közbenő réteg

Szerkezeti átalakulás.

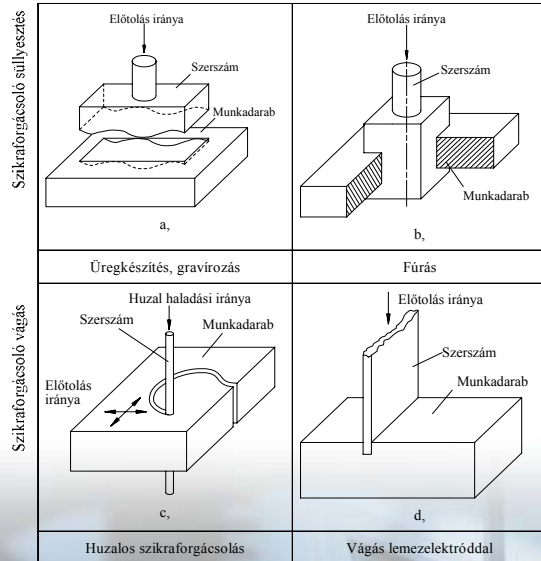

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

EDM változatok

BMGE

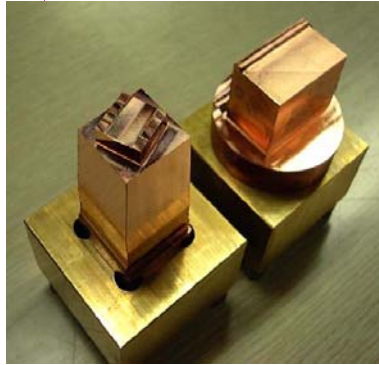

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

Elektródaanyagok

BMGE

Elektroáráz

Grafit elektroáda

- Könnyű, nagyobb méretű elektroárákhoz csak grafitból
- Hőterhelés magasabb

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

23

Elektroáda felfogás egységesítése

BMGE

1

Előgyártmány felfogása

2

Elektroáda marása

3

Elektroáda megmunkálás huzallal

4

Elektroáda felhasználása

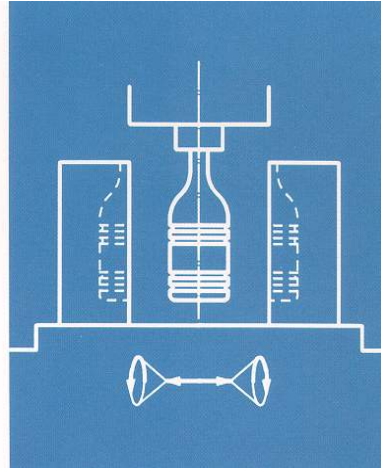
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

24

Tömbelektródás változat alkalmazása

BMGE

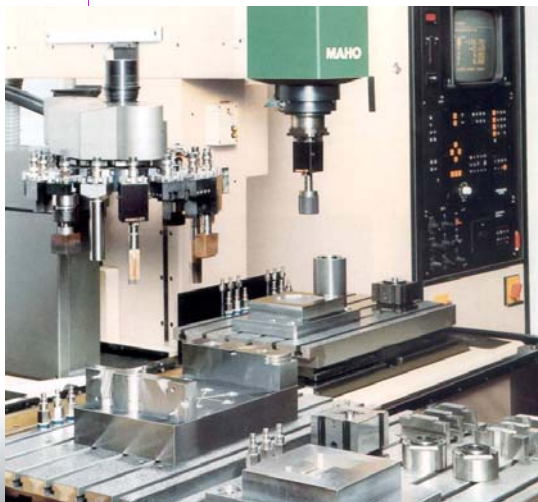
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

25

Tömbelektródás szikraforgácsolás

BMGE

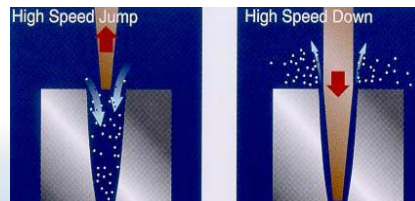
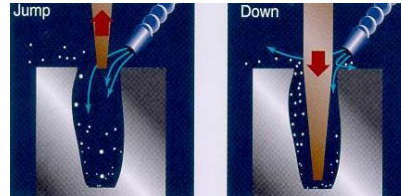
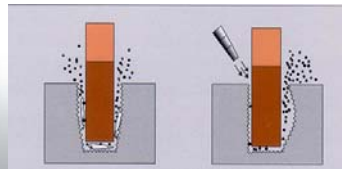
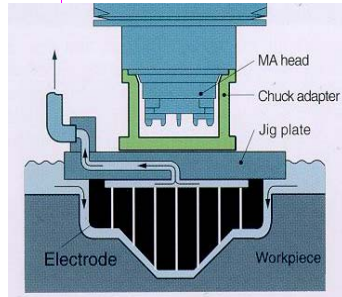
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

26

Öblítés

BMGE

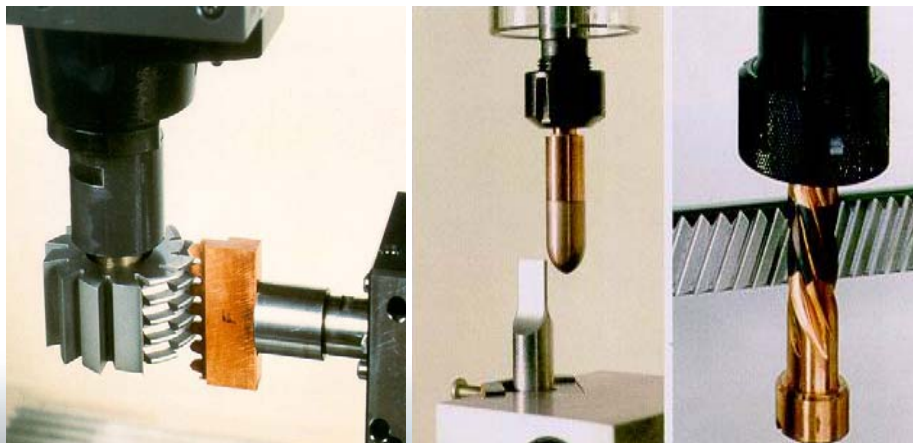
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

27

Szikraforgácsolás forgó fejjel

BMGE

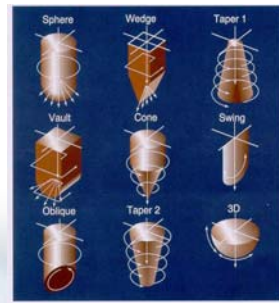
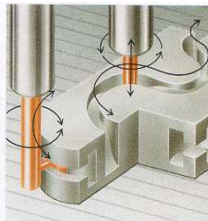
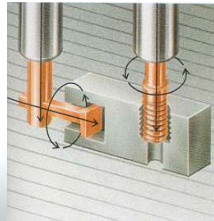
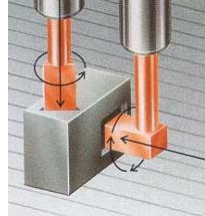
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

28

Elektróda bolygatás

BMGE

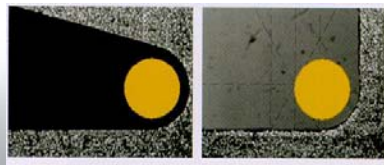
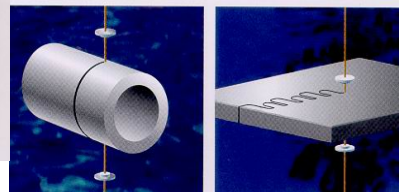
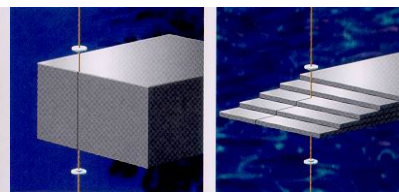
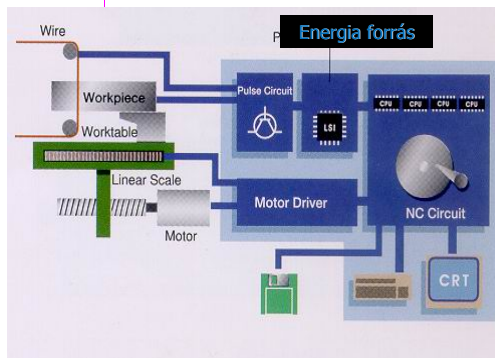

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

Huzalelektródás szikraforgácsolás

BMGE

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

SUGARAS MEGMUNKÁLÁSOK

BMGE

- ◆ Lézer
- ◆ Plazma
- ◆ Elektron
- ◆ Víz
- ◆ Abrázív sugár

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

31

BMGE

LÉZEREK ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI MEGMUNKÁLÁSI ALKALMAZÁSOKHOZ

LÉZER TÍPUSA	EXCIMER	ND:YAG	CO ₂
HULLÁMHOSSZ	0.157 - 0.351 μm DUV ? UV	0.266 - 1.06 μm UV ? NIR	10.6 μm MID IR
FOTON ENERGIÁJA	7.8 - 3.5 eV	4.6 - 1.2 eV	0.12 eV
INTERAKCIÓ	ELECTRONIC EXCITATION PHOTOCHEMICAL BOND BREAKING ABLATION		RO-VIBRATIONAL EXCITATION THERMAL DISSOCIATION VAPORIZATION
A FOLYAMAT JELLEGE	NEM-TERMIKUS		TERMIKUS
FELBONTÁS	MAGAS ($\leq \mu\text{m}^2/\text{s}$)		ALACSON (10's TO 100's of

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

32

A leggyakrabban alkalmazott ipari lézerek

BMGE

Lézer típusok (Hullámhossz)	Teljesítmény [W]	Üzem mód	Alkalmazási terület
Excimer lézer 193 nm/248 nm	$5 \cdot 10^6 - 3 \cdot 10^7$	impulzus 15-30 ns	Anyagválasztás, Karcolás, Fotokémiai megm., Spektroszkópia
He-Ne lézer 632.8 nm	<1	folyamatos	Méréstechnika
Rubin lézer 693 nm	$1 \cdot 10^4 - 4 \cdot 10^4$ 100-200	impulzus 1-10 ms folyamatos	Fúrás
Nd-YAG 1060 nm	10^6 500	impulzus 10 ns folyamatos	Fúrás, Finomhegesztés
CO ₂ -lézer 10.6 μm	$5 \cdot 10^3$ $5 - 2.2 \cdot 10^4$	impulzus $1 - 10^5$ μs folyamatos	Vágás, Hegesztés, Fúrás, Felületi kezelés, stb.

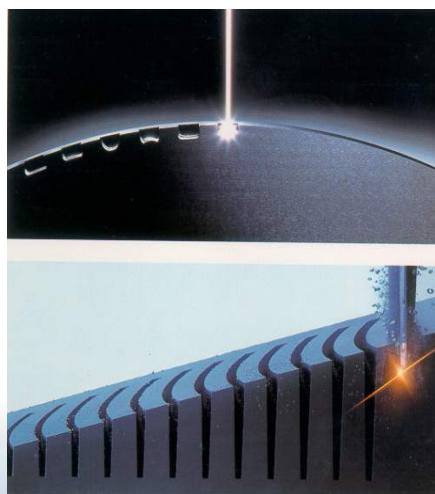
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

33

Megmunkálás laser sugárral

BMGE

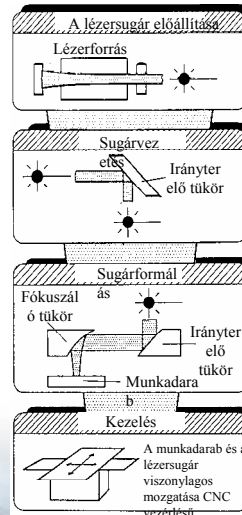
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

34

BMGE

A lézeres megmunkálás elméleti felépítése

From Takács

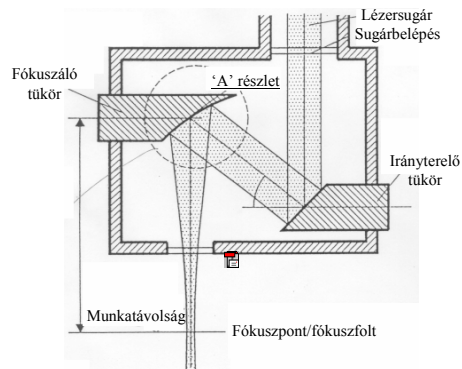
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

35

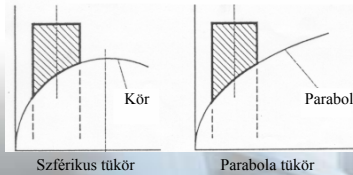

BMGE

Tükrös fókuszáló berendezés felépítése

'A' részlet. Fókuszáló tükrök típusai

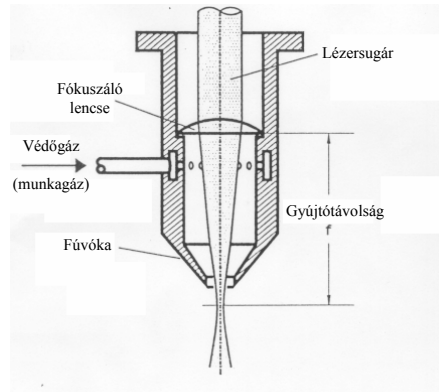
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

36 From Takács

Lencses fókuszáló berendezés felépítése

BMGE

Fókuszáló lencsék típusai

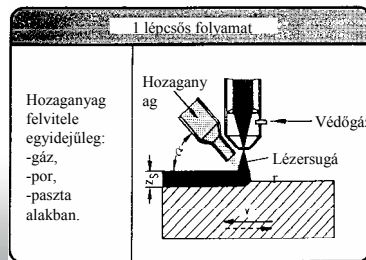
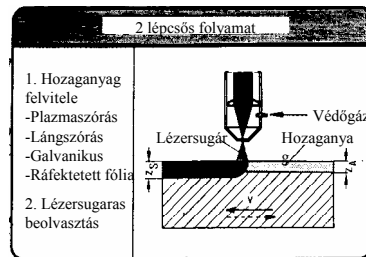
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

37 From Takács

Bevonatképzés

BMGE

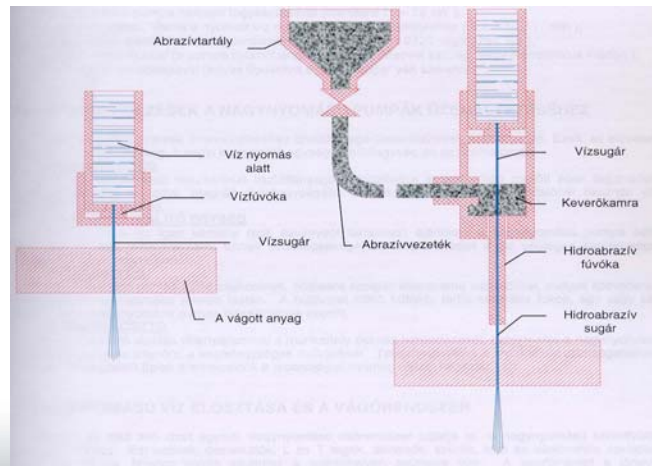
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

38

Vízugaras megmunkálások

BMGE

Dr. Markos Sándor, Gépjárástéchnológia

39

Vízzel vágható anyagok

BMGE

Vízzel vágható anyagok

- > Lágy gumi, Hab, zink fólia, szőnyeg, lágy gasket anyag

Abrazív vízszugárral vágható anyagok:

- > Titán, alumínium, kő, kemény gumi, inconel, edzett acél

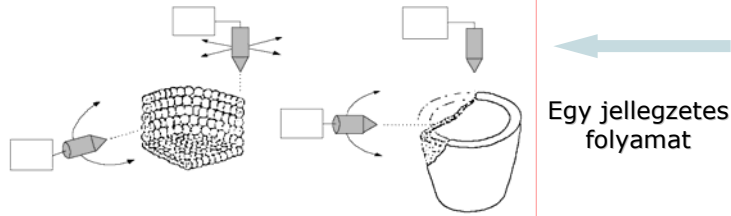
Dr. Markos Sándor, Gépjárástéchnológia

40

RP TECHNOLOGIÁK

BMGE

Egy jellegzetes RP darab

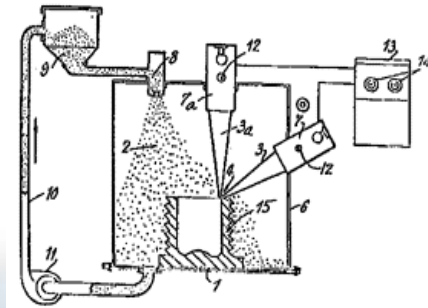
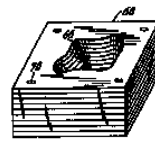
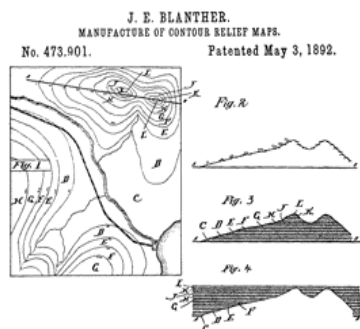
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

41

A rétegezt gyártás múltja

BMGE

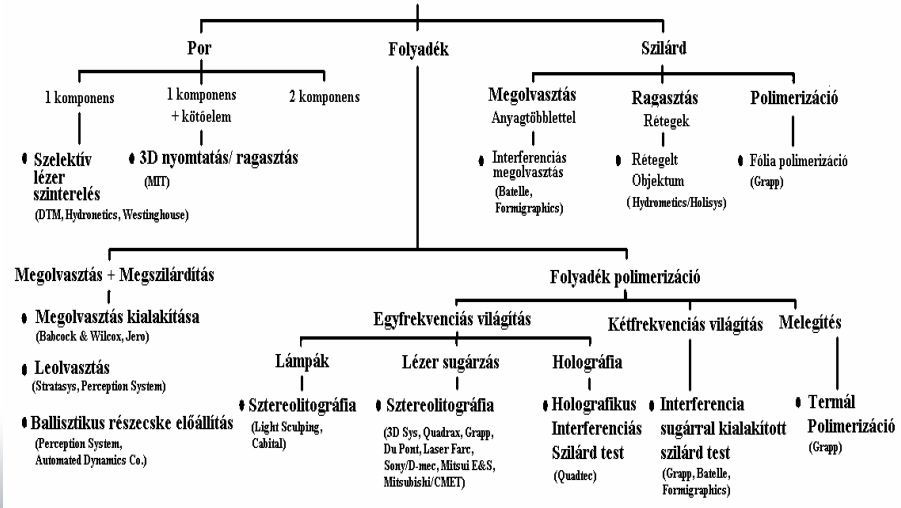
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

42

SFM eljárások csoportosítása

BMGE

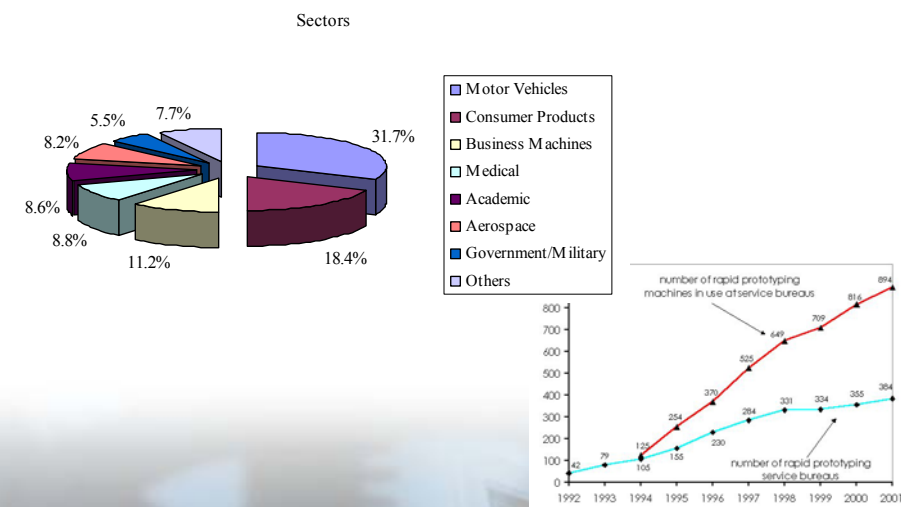
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

43

RP technológia alkalmazásának fejlődése

BMGE

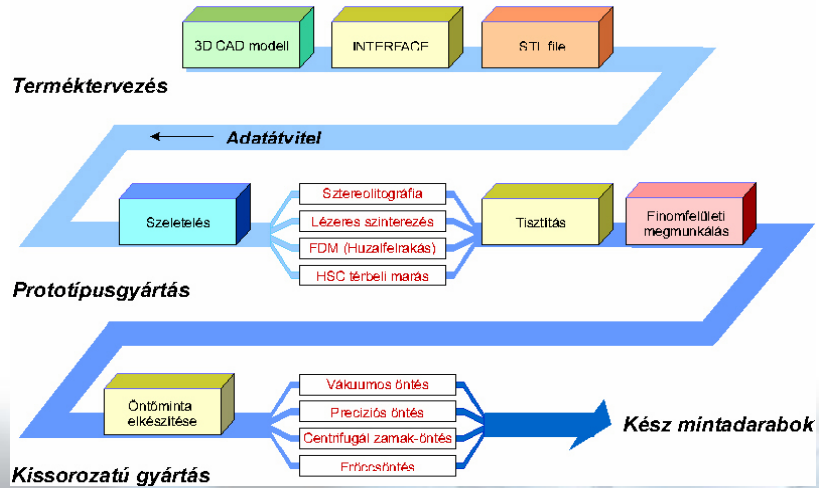
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

44

RP megmunkálási folyamat

BMGE

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

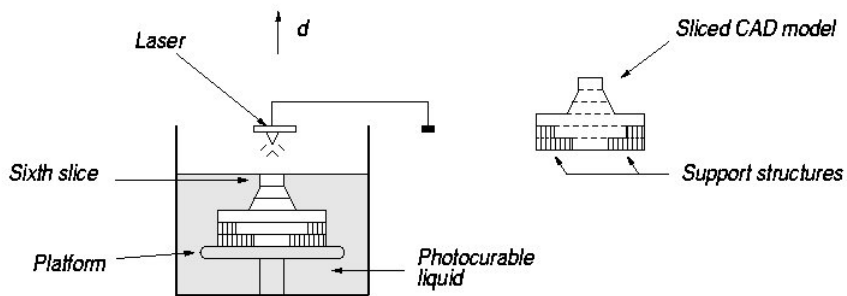
45

Rétegelt megmunkálás

BMGE

3D-s modell felépítése 2D-s rétegekből

Sztereolitográfia

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

46

Rétegekből felépített objektumok

BMGE

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

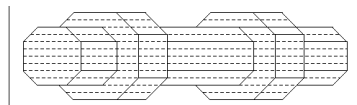
47

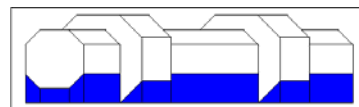
Geometriai megfontolások

BMGE

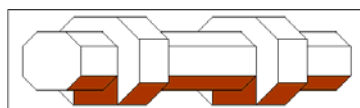
A rétegelés iránya befolyásolja a munkadarab minőségét és a termelékenységet

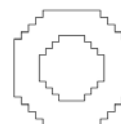
Rétegek száma

Megtámasztás igénye

Megtámasztás-kontaktus

Felület minősége

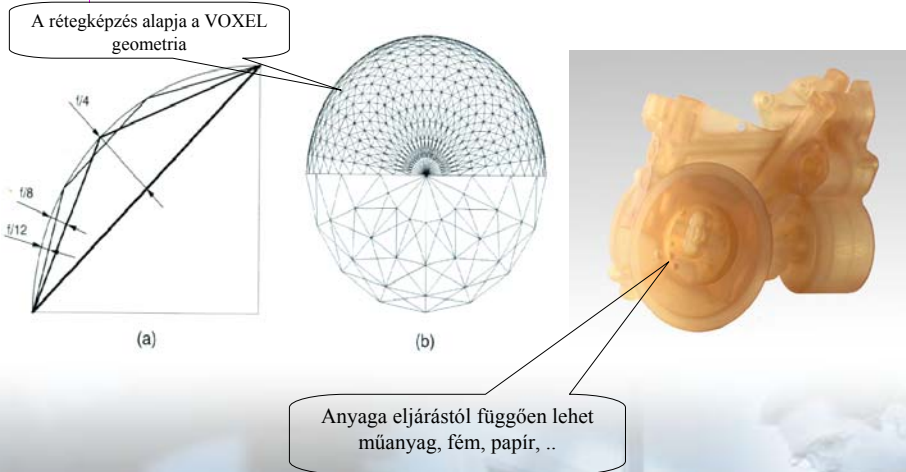
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

48

A rétegeképítés elve

BMGE

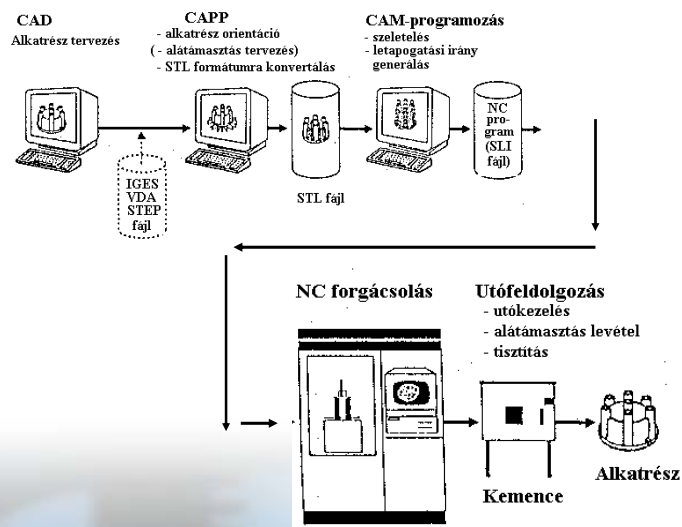
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

49

Az információ áramlás

BMGE

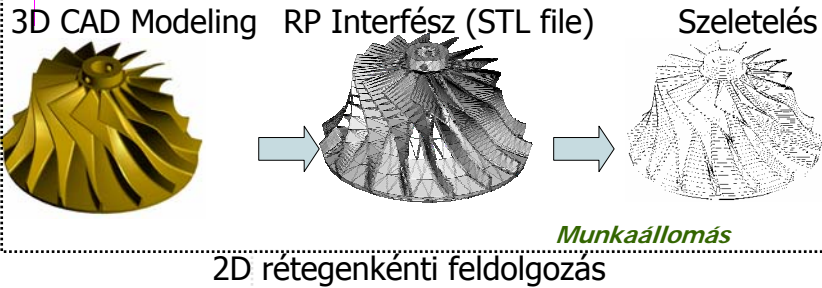
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

50

RP műveletek

BMGE

RP alkatrész megmunkálás

Utófeldolgozás

- utókezelés
- polírozás
- ...

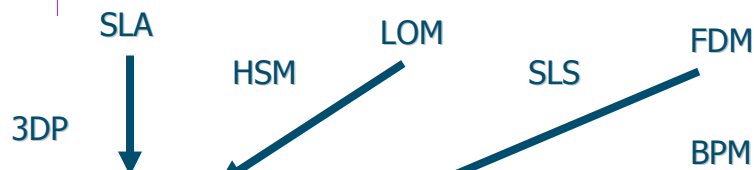
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

51

RP módszerek az ősminta előállítására

BMGE

- Mintától elvárt pontosság,
- Pontossági követelmény irányultsága
- Minta megkívánt anyaga
- Minta mérete, tagoltsága
- Egységnyi térfogatra eső költség

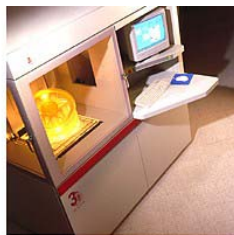
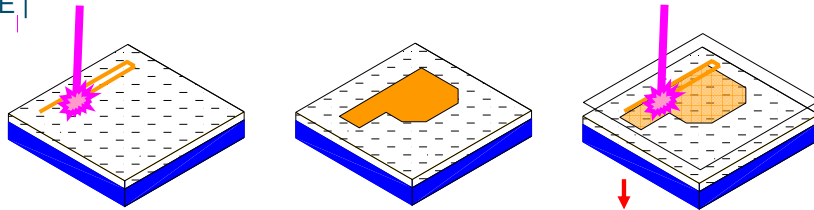
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

52

SLA - „Stereolithography”

BMGE

Előnyök

- sebesség
- CAD adatok érvényesítése
- pontosság

Korlátok

- Anyagok (fotópolimerek)
- Rideg - hidroszkopikus
- Folyamat

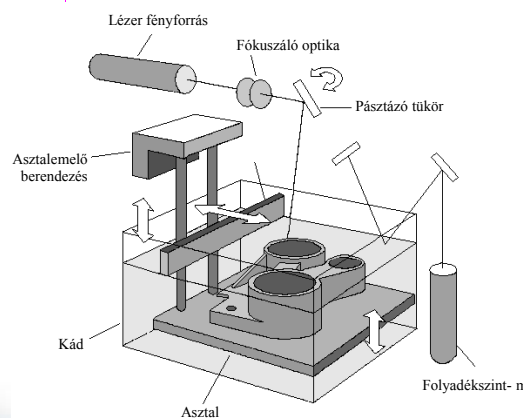
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

53

Sztereolitográfia (Stereolithography, SLA)

BMGE

- Az első lépésben az asztalt a beállított rétegvastagságnak megfelelő mélységbe süllyeszti az oldatba.
- Ott ahol a modell adott rétegében anyag van, ott a lézersugárral végigpásztázzák az oldatot, melynek hatására ott részben megszilárdul.
- A következő lépésben az asztalt lejjebb süllyeszti, és elkészítik a következő réteget. Ismétlés a darab elkészültéig.
- Ezután a darabokat kiemelik a folyadékból, megtisztítják és UV-kemencében 10- 24 óra alatt teljesen térhálósítják.
- Az eljárással 0.1 -0.05 mm méret és alakpontosság érhető el, a felületi érdességet elsősorban a rétegek vastagsága határozza meg (0.1 -0.05 mm).

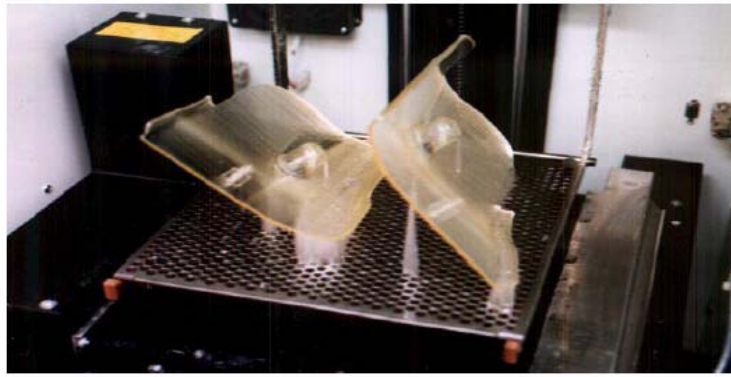
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

54

SLA termék

BMGE

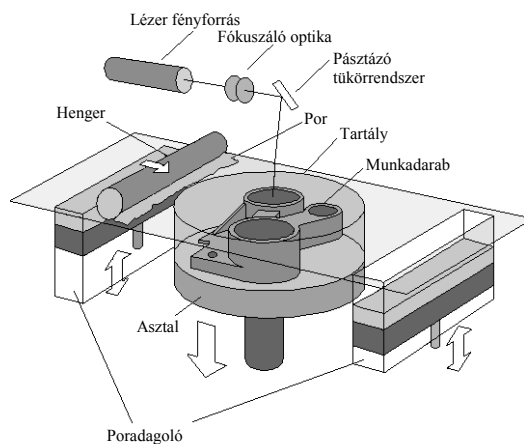
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

55

Szelektív lézeres szinterelés (SLS)

BMGE

Az eljárással minden olyan anyag feldolgozható, melyből megfelelő por készíthető, és a por szinterelhető marad, tehát:

- A por egyenletes, kis szemcse nagyságú
- Nem hajlamos a csomósodásra, kenődésre, statikus feltöltődésre
- Nem alakul ki a szemcsék felületén olyan réteg, amely megakadályozza a szinterelés (oxid-, nitrid-réteg, az őrlés során valamely alkotó felületi feldúsulása stb.)
- Az abszorpciós képessége a lézer hullámhosszán elegendően nagy.

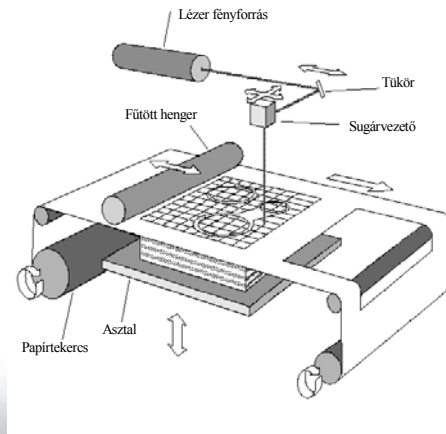
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

56

Réteget Darabgyártás (LOM)

BMGE

• Olyan eljárás, amelynél fóliaszerű anyagból (papír vagy laserrel vágható más anyag) vágja ki és erősíti egymáshoz az egyes rétegeket a megmunkáló gép.

• Az előbb elkészített rétegre kerülő oldal, ragasztóval van bevonva, amit egy fűtött henger aktivizál.

• Az új rétegbe a lézersugár belevágja az aktuális külső és belső kontúrt, amit CAD rendszer hozott létre.

• Passzív részek darabolása eltávolíthatóság miatt

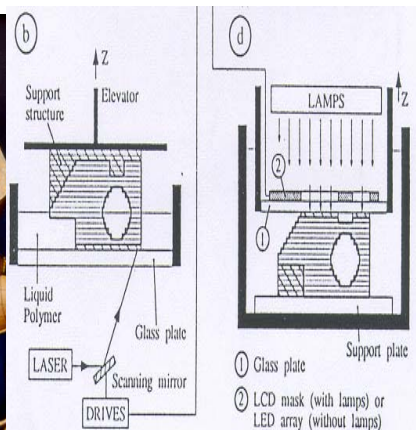
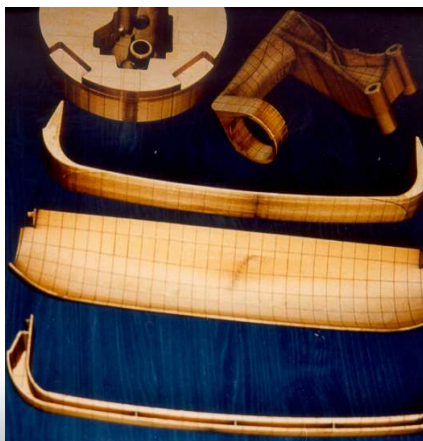
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

57

Réteget darabgyártás (LOM)

BMGE

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

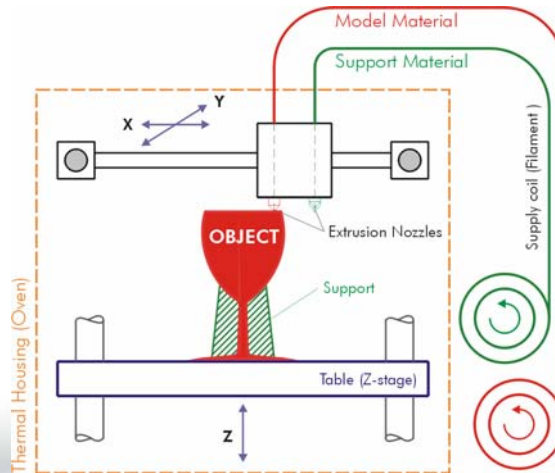
58

Rétegeképítés felrakással (FDM)

BMGE

3D extrudálás

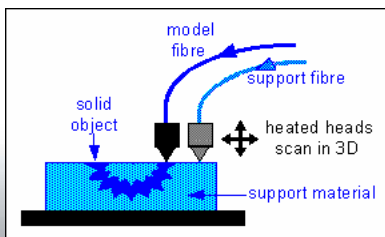
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

59

„Fused Deposition Modelling” (FDM)

BMGE

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

Előnyök

- FDM az anyagok sokféleségének alkalmazását teszi lehetővé az ABS dominanciája mellett. A huzal cseréjével a szín könnyen megváltoztatható.
- Vékony alkatrészek egészen gyorsan állíthatók elő, és a ± 0.12 mm-es pontosság az alkalmazások többségénél megfelelő. Az anyagok nem toxikusak, és a folyamat alacsony hőmérsékleten valósul meg.

Hátrányok

- Összecsapás vonalak a rétegek között, az alkatrész szilárdsága gyenge az extrudálás irányára merőlegesen. Ha az extruder fej nem egyenletesen mozog zárványok lehetnek a rétegek között.
- Mechanikai vizsgálatok igényelte mechanikai szilárdság gyenge.

60

BEVONATOLÁS

BMGE

Korrózióvédelem,

Külcsiny emelése,

Méretváltoztatás

- Kopásállóság növelése, magas hőmérsékleten is.
- Magasabb repedésállóság (kisebb hőszokk-érzékenység)
- Megnövekedett kémiai stabilitás
- Kisebb súrlódási tényező és hővezető képesség
- Megnövelt forgácsolási sebesség és előtolás
- Hosszabb szerszáméltartam

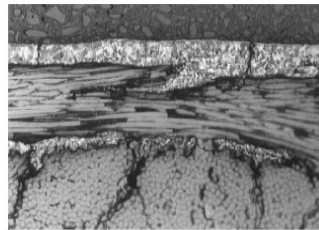
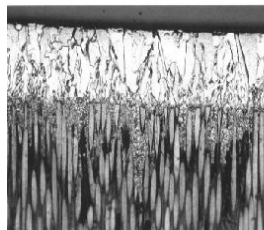
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

61

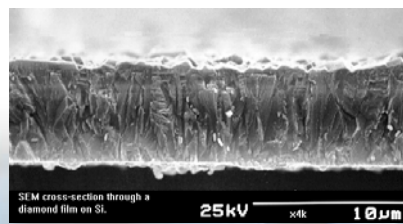

Rétegstruktúrák

BMGE

COATINGS ON CARBON-CARBON COMPOSITES (C-C)

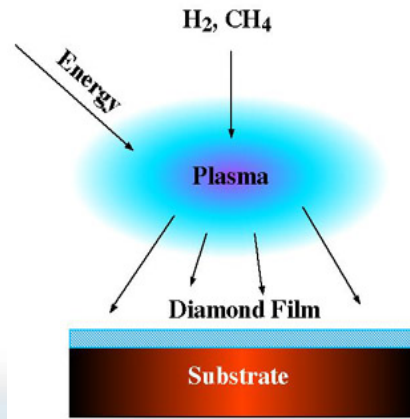
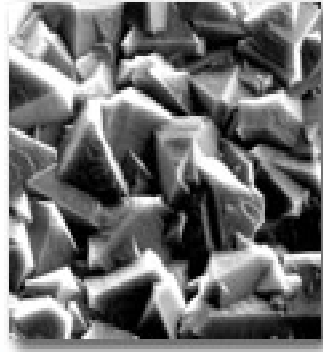
Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

62

Gyémánt (szerű) bevonat előállítása

BMGE

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

63

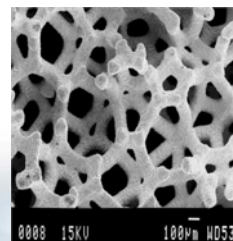

Fémfelszórás

BMGE

- Nagy sebességű áramló közeg 100 m/s;
- Felületek megtisztítva
- Keményfém, kerámia is felhordható
- A plazma sugár hőmérséklete 15,000 °C,

Dr. Markos Sándor, Gépgyártástechnológia

64